

Grünsteinék A Szédervacsorán

Ez húsvétkor [Pészah] volt, szédereste. Nagyon sokan voltak egy-egy ilyen széderestén akkoriban. Jobboldalt az első a sógornőm, Marcinak a harmadik felesége, mellette én vagyok, utánam pedig a negyedik személy, a szemüveges hölgy a mostohaanyám. Baloldalt Huszár Bözsi, Grünstein Jóska, az uram, és aki áll, az a sógorom, Grünstein Marci. Sokszor mondta, hogy "Ha köszönnek, fogadom, de tudom, hogy nem nekem szólt, hanem az öcsémnek, Jósának", mert nagyon hasonlítottak.

Marcinak nem tudom, milyen végzettsége volt, de az Alimentaránál [élelmiszer-ellátás (román)] dolgozott mint könyvelő. Itt volt [Maros]Vásárhelyen megnősülve, nem tudom, hogy hívták az első feleségét, és volt egy kislánya. [Maros]Vásárhelyről deportálták el őket, a kislánya négy éves volt akkor. A sógorom nagyon fősvény volt. Az uram, mikor idejött dolgozni [még a második világháború előtt], nem lakott náluk, de ott kosztolt, és azt mondta, hogy a pénzt is elvette a kosztra. A második felesége Grünstein Piri, született Rosenfeld az édesanyámnak a húga volt, és volt egy fiuk, Andrisnak hívják. A sógorom elvált tőle, úgyhogy 1958-ban a nagynéném és a gyerek, aki akkor kilenc éves volt, kiment Izraelbe, és ott megváltoztatta a nevét Peledre. Mikor mi mentünk 1969-ben látogatóba, akkor volt katona a fia. Nem emlékszem, hol élt, és hogy mivel foglalkozott. Ezt a sógornőmet [egyben tehát nagynénit is] nagyon szerettük, én is és az uram is. A harmadik feleségét a sógoromnak nem tudom, hogy hívták, az nem volt zsidó, de őmiatta vált el a sógorom a nagynénémtől. Marci [Maros]Vásárhelyen halt meg, 1992-ben.

Mikor ünnep volt, én készítettem az ünnepi asztalt. Hosszúnapkor [Jom Kipur], mikor a böjt kiment, csináltak roston sültet estére, és én sütöttem tésztát [süteményt], három-négyszáz humantást [lásd: hámántáska], az a Purim jellegzetessége. Itthon nálam, a lerben [sütőben] csináltam, többnyire egyedül, egypár nappal hamarabb sütöttem, mert poronyó [porhanyós] tészta volt, akkor megpuhul. Ezt kerekre ki kell vágni, és akkor háromszögbe tűrni.

Széderestére harminc-harmincöt kiló húsból, hatvan kiló krumpliból, harminc kiló céklából készítettem vacsorát. A hitközséghez leadtam a listát, amire szükségem volt, és ők vásárolták meg. A tojást, az olajat és a húst is ők adták. Egyebet mindent meg kellett vennem, de meg volt

szervezve. Volt egy magyar család, aki minden húsvétkor [Pészah] harminc kiló céklát hozott a savanyúságnak, de a tormát megvettem hamarabb, és itt beástuk az urammal. Az egész felkészülés egy héttel hamarabb kezdődött, mert a torma és a cékla össze kellett érjen. A virágot és a díszítést, azt utolsó nap tettem, hogy friss legyen. Vagy két órát csak a hremzlit sütöttük, de azt utoljára, az volt az utolsó, hogy friss legyen.

Amíg az uram élt, végigcsináltam a széderestét. Az utolsó asztalt 2001-ben csináltam, harminc évig csináltam. Az utolsó vacsorán, amit én csináltam, százharminc személy volt. Mindig azt mondták, hogy nem lesznek sokan: "Ne költse, ne vegyél." De én mindig azt a mennyiséget, ami egyszer kellett -- mert én már tudtam --, azt vettem meg, és szerencsére, hogy így volt, a végén a személyzetnek már nem maradt. Volt segítségem, de nem sok, ami a legfontosabb volt, azt én egyedül csináltam, mert az úgy kellett legyen, ahogy kell. Utolsó nap, mert egypár napig dolgoztunk előre, amíg aztán az utolsó nap tizenhat órát voltam lábon. Mikor a szédernek vége volt, a férfiak összeszedték a termet, a nők mosogattak, rendbe tették a konyhát, és este tizenkettőkor jöttünk haza. És az éjszaka mindig görcsöt kapott a lábam. Szegény uram, olyankor kiáltottam, és ő jött, vett szeszt, és masszírozta.